COLONIZAREA BASARABIEI CU COLONIŞTI GERMANI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Victor BURDUH

Teritoriul dintre Prut şi Nistru timp de câteva decenii a prezentat un interes sporit pentru Imperiul Rus, care dorea să-şi instaureze supremaţia la gurile Dunării. După Războiul Ruso-Turc din anii 1806-1812, prin Tratatul de la Bucureşti din 16/28 mai 1812, Basarabia devine regiune de hotar în sud-vestul Imperiului Rus, teritoriul care era străin pentru ei atât din punct de vedere istoric, politic, cât şi geografic şi cultural. Ţarismul promova în teritoriul nou-anexat o politică de rusificare şi deznaţionalizare, folosind pentru aceasta diferite metode. Autorităţile imperiale doreau să transforme provincia în una rusească, susţinând colonizarea regiunii cu colonişti bulgari, găgăuzi, germani, elveţieni, evrei şi etnici ruşi şi ucraineni. Ca rezultat, este schimbată structura etnică a populaţiei din Basarabia. Astfel ne-am propus drept obiectiv să analizăm scopul pe care l-a urmărit administraţia rusă în procesul de colonizare în raport cu situaţia de astăzi, referitor la etniile conlocuitoare din Republica Moldova. Studiind evoluţia comunităţilor germane pe aceste teritorii, cuprinse cronologic între 1814-1871, putem distinge convenţional următoarele perioade:

1. 1814-1829 – perioada sosirii primilor colonişti şi constituirea primelor colonii în sudul Basarabiei.

2. *1829-1859* – perioada de maximă imigrare a coloniştilor germani în Basarabia din afara Imperiului.

3. 1859-1871 – perioada de statornicire a germanilor în Nordul şi Centrul Basarabiei, crearea noilor colonii, efectuată de descendenţi din vechile colonii.

Primii colonişti germani au venit din ducatul Varşoviei, în baza deciziei imperiale din 22 iunie 1814, urmând să beneficieze de aceleaşi condiţii de care beneficiau coloniştii bulgari şi sârbi. Având în vedere condiţiile grele în care aceştia s-au pomenit, administraţia imperială plănuia acordarea

anumitor înlesniri şi privilegii pentru coloniştii germani, dar trebuia să se ţină seama de faptul că colonizarea urma să fie efectuată nu din contul statului, dar al coloniştilor, iar ajutorul se preconiza să fie acordat doar pentru cazuri extraordinare.

Ulterior, a fost stabilită mărimea împrumutului de care puteau beneficia coloniştii – 270 rub. pentru construirea caselor de locuit şi câte 5 kop. în zi de fiecare persoană pentru hrană, până la prima recoltă, iar scutirile de impozite au fost mărite până la 10 ani. Peste puţin timp, suma împrumutului pentru coloniştii săraci a fost majorată până la 370 rub., iar pentru hrană – până la 20 kop. de persoană. Coloniştii germani beneficiau şi de privilegiile acordate coloniştilor din ducatul Varşoviei, strămutaţi în Rusia: fiecare familie primea în proprietate veşnică câte 60 desetine de pământ; erau eliberaţi de recrutare şi de încartiruirea detaşamentelor militare, beneficiau de dreptul de a-şi exprima ritualul de cult, de a-şi construi biserici în baza credinţei pe care o propagă. După expirarea termenului de 10 ani de privilegii acordat, era fixat un alt termen de 10 ani pentru întoarcerea datoriilor.

Prima colonie germană Tarutino este fondată în 1814. Peste un an au fost fondate coloniile Krasna, Maloiaroslaveţ şi Culm, în 1816 – Arcizul Vechi, Borodino, Berezina, Kleistitz, Leipzig, Brien, Verschampenaus I şi Paris, în 1818 – Teplitz, în 1821 – Katzbach, în 1822 – Sărata, în 1823 – Maloiaroslaveţ II şi Verschampenaus II, în 1825 – Arcizul Nou, în 1830 – Gnadental, în 1833 – Friedenstal, în 1834 – Dienewitz, în 1835 – Leichitental, în 1839 – Polotzk şi în 1842 – colonia Hoffnungstal. Coloniştii au fost înzestraţi cu 130.787 desetine 20.224 stânjeni pătraţi de pământ, inclusiv: 6.341 desetine 928 stânjeni pentru amenajarea gospodăriilor individuale, 41.052 desetine – pământ arabil, 80.624 – fân şi păşuni.

Un alt val de colonişti germani au sosit în Basarabia, din aceleaşi ţinuturi, după Revoluţia Poloneză din 1830-1831. După coloniştii veniţi din Polonia (fondatori ai primelor 12 colonii germane din Basarabia, începând cu Tarutino şi Borodino în 1814) au urmat cei din diverse ţinuturi germane, pe primul loc, ca număr, situându-se Württembergul (1.012 persoane), din peste 50 de localităţi. Localităţile Backnang, Barckenheim, Frendenstadt, Heilbronn, Leonberg, Ludwigsburg, Marbach, Nagold, Nurtingen, Rentlingen, Schorndorf, Stuttgart, Sulz, Tubingen, Urach, Waiblingen au dat între 20 şi 50 de colonişti. Colonizarea germană în Basarabia a continuat până în anii ’40 ai sec. al XIX-lea. Către această perioadă au fost fondate 24 de colonii, în care locuiau 25.646 de persoane. Coloniştii germani erau destul de neomogeni etnic. Potrivit datelor statistice din 1827, din cele 9.107 de persoane, germanii din Württemberg, Prusia, Saxonia, Bavaria, Mekklenburg şi Austria constituiau 5.775 (63,4%) de persoane, alte naţionalităţi – 3.332 (36,6%) de persoane,

inclusiv: polonezi – 3.272, francezi – 35, unguri – 14, cehi – 10 şi un estonian. Basarabia era un loc destul de atractiv pentru coloniştii germani, aceştia ocupând primul loc între guberniile ruse după numărul coloniilor şi suprafaţa de pământ cu care au fost împroprietăriţi.

Ulterior, sub influenţa cercurilor liberale, guvernul lichidează, în 1871, toate privilegiile de care beneficiau coloniştii germani. Coloniile şi-au pierdut statutul lor special, s-au transformat în simple sate. Şcoala şi alte instituţii ale coloniştilor au fost trecute de la limba germană la cea rusă. Coloniştii au fost lipsiţi de statutul de categorie specială, fiind trecuţi în categoria *„ţărani-proprietari*", prin obligativitatea îndeplinirii serviciului militar, iar după 1881 sunt obligaţi să-şi ia cetăţenia rusă.

În concluzie, putem menţiona că politica de colonizare cu etnici germani s-a înscris organic în parametrii politicii promovate de ţarism în Basarabia, ce avea ca scop schimbarea componenţei etnice a provinciei, diminuarea elementului autohton şi rusificarea în întregime a populaţiei.

Recomandat
Valentin TOMULEȚ,dr. hab., prof. univ.